

TOELICHTING BZK BIJ GEANONIMISEERD OVERZICHT APPA-UITKERINGEN IN DE PERIODE 2010 TOT EN MET 2022

Inleiding

Al sinds 2010 verstrekt het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) op verzoek overzichten waarin geanonimiseerd per jaar per ambtsdrager wordt weergegeven wat het uitbetaalde bedrag aan uitkering op grond van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa) is en wat de toegekende (maximale) duur van de uitkering is. Bij brief van 25 november 2019¹ heeft de toenmalige minister Knops van BZK de voorzitter van de Tweede Kamer bericht vanaf 2020 zelf elk jaar een geanonimiseerd overzicht naar buiten te brengen. Bijgevoegd overzicht is het vierde overzicht en ziet op de periode maart 2010 tot en met december 2022.

Dit overzicht heeft betrekking op de uitkeringen van voormalige leden van de Tweede Kamer, van voormalige bewindspersonen (ministers en staatssecretarissen) en van voormalige burgemeesters waarvan de uitvoering van de Appa-uitkeringen de verantwoordelijkheid is van de minister van BZK (waarnemend burgemeesters en herindelingsburgemeesters).

Zoals gezegd en in genoemde brief is toegelicht, is het overzicht geanonimiseerd. Dat wil bijvoorbeeld ook zeggen dat kamerlid 60 "duur" en kamerlid 60 "hoogte" niet dezelfde zijn.

Het overzicht bestaat uit drie bestanden.

Het eerste bestand geeft algemene informatie. Opgesomd worden per categorie (burgemeesters, Kamerleden, bewindspersonen) per jaar:

- de totaalbedragen,
- het aantal personen dat een recht op uitkering heeft (al dan niet tot nihil verminderd vanwege nieuwe inkomsten),
- het gemiddelde bedrag per jaar en per maand,
- het aantal nieuwe toekenningen,
- het aantal beëindigde rechten en
- het aantal uitkeringsgerechtigden aan wie dat jaar geen uitkering is uitbetaald vanwege hun nieuwe inkomsten.

Het tweede bestand geeft voor de drie categorieën per persoon het aantal jaren, maanden en dagen van de totale, hem of haar toegekende uitkeringsduur.

Het derde bestand geeft per jaar weer welk bedrag aan de betrokkene daadwerkelijk is uitbetaald.

In het overzicht zijn alle personen opgenomen die een uitkeringsrecht hebben; dus ook als dit recht in het geheel niet tot uitbetaling is gekomen.

Het overzicht wordt aangeboden vanaf maart 2010, omdat vanaf die datum de zogenaamde Dijkstalwetgeving is ingevoerd. Op basis daarvan is een duidelijke scheiding aangebracht in de rechtspositionele aanspraken van politieke ambtsdragers. Per die datum is bijvoorbeeld de sollicitatieplicht ingevoerd en is de eerste versobering voor de uitkeringsduur toegepast. Ook kunnen uit een meerjarige presentatie beter trends worden afgelezen.

Achtergrondinformatie bij een aantal aspecten van de in de overzichten gegeven cijfers

Uitkering, niet wachtgeld

Hoewel in de volksmond en in de media regelmatig gezegd wordt dat politieke ambtsdragers wachtgeld ontvangen, komt de term "wachtgeld" niet voor in de Appa. In de wet

---

¹ Kamerstukken II 2019/20, 28 478, nr. 80.

https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2019Z23153&did=2019D47964

wordt gesproken van een uitkering. Om deze reden wordt hier ook de term "uitkering" gehanteerd.

Kenmerken uitkeringsregeling

Appa-uitkeringen worden vanaf het ontslag of aftreden automatisch toegekend voor een bepaalde op de wet gebaseerde uitkeringsduur. Voor een goed werkende en voor iedere Nederlander toegankelijke democratie is het van groot belang dat een politieke ambtsdrager na zijn of haar aftreden altijd recht heeft op een uitkering op grond van de Appa en dat de reden van aftreden (vrijwillig of niet vrijwillig) niet van belang is voor het krijgen van een uitkering.

Dit is een gevolg van de in de politiek geldende vertrouwensregel. Op grond van die regel moet een politieke ambtsdrager in bepaalde gevallen op stel en sprong kunnen aftreden en zelf de politieke afweging kunnen maken of hij of zij nog voldoende vertrouwen geniet van partij, fractie, medebestuurders of achterban. Politieke ambtsdragers kennen (en dat is een groot verschil met (overheids)werknemers) om deze reden geen enkele ontslagbescherming. Een politieke ambtsdrager kan zijn of haar ontslag ook niet aanvechten bij de rechter. Evenmin is er een opzegtermijn, herplaatsing of ontslagvergoeding mogelijk voor een politieke ambtsdrager.

Overigens heeft een afgetreden politieke ambtsdrager wel de plicht om zo snel mogelijk opnieuw een betaalde baan te vinden. Daarom geldt voor hen een sollicitatieplicht zoals voor werknemers.

Uitkeringsduur

De uitkeringsduur is afhankelijk van het aantal dienstjaren in een Appa-functie (niet alleen als lid van de Tweede Kamer of bewindspersoon maar ook bijvoorbeeld als burgemeester of gedeputeerde of waterschapsvoorzitter). Raadsleden hebben bijvoorbeeld geen recht op een Appa-uitkering, dus tijd als raadslid telt niet mee als diensttijd in een Appa-functie.

De toegekende en in dit overzicht opgenomen uitkeringsduur is een maximumduur. Die duur geeft de periode weer voor hoelang het vangnet er is voor betrokkene. Bij eventuele nieuwe inkomsten wordt deze duur niet opgeschort. Deze toekenning van de uitkeringsduur wil niet zeggen dat ook gedurende die gehele periode daadwerkelijk uitkering wordt uitbetaald. Het bedrag aan uitkering dat daadwerkelijk wordt uitbetaald, is namelijk afhankelijk van factoren zoals inkomsten uit een nieuwe werkkring.

Duiding totaalbedragen

De in het overzicht opgenomen totaalbedragen aan betaalde uitkeringen per jaar zijn afhankelijk van de instroom, en die instroom is in een jaar natuurlijk groter na een verkiezing of kabinetswisseling. Uit het eerste bestand ("Aantal nieuwe toekenningen") komt dan ook bijvoorbeeld naar voren dat er veel Kamerleden zijn ingestroomd in 2010 (60), 2012 (50), 2017 (81) en 2021 (69). Een ander voorbeeld is de grote instroom in 2019 van burgemeesters (53). Die is te verklaren door het grote aantal herindelingen dat per 1 januari 2019 tot stand is gebracht. In 2022 was er een grote instroom van voormalige bewindspersonen; een direct gevolg van het einde van het (demissionaire) kabinet Rutte-III in januari 2022.

Een nieuwe betaalde functie heeft geen invloed op de toegekende uitkeringsduur. De uitkeringsduur wordt in dat geval niet opgeschort. Nieuwe inkomsten hebben echter wel invloed op de hoogte van de uitkering want de nieuwe inkomsten komen voor verrekening in aanmerking. Door deze verrekening kan de uitkering in mindere mate of zelfs helemaal niet meer tot uitbetaling komen (deze laatste categorie wordt in het eerste bestand aangeduid met "Aantal met uitkering op nihil"). In het overzicht zijn de bedragen opgenomen die daadwerkelijk zijn uitbetaald. De nieuwe inkomsten zijn dus ook een factor die de hoogte van de totaalbedragen per jaar beïnvloeden.

Van de 14 voormalige bewindspersonen die in 2022 een recht op uitkering is toegekend, zijn er 3 (21%) die hun uitkering op nihil hielden, is er 1 (7%) die vrijwel nihil was (€2.728,74 aan uitkering in dat jaar), zijn er 6 (43%) anderen die zodanige nieuwe inkomsten hebben gegenereerd dat er een lager bedrag aan uitkering is uitbetaald en zijn er 4 (29%) aan wie in 2022 de volle uitkering is betaald.

Het "Aantal beëindigingen (obv recht)" in het eerste bestand geeft aan in hoeveel gevallen de uitkeringsduur is afgelopen in een bepaald jaar.

Sollicitatieplicht en korting of stopzetten bij nieuwe inkomsten

Met ingang van 2010 geldt een sollicitatieplicht. Indien en voor zover een Appa-uitkering daadwerkelijk tot uitbetaling komt, gaat deze sollicitatieplicht in vanaf drie maanden na het aftreden of het ontslag.

Gedurende de eerste drie maanden na het aftreden geldt de plicht nog niet omdat politieke ambtsdragers in tegenstelling tot (overheids)werknemers geen opzegtermijn kennen. Die periode van drie maanden kan nodig zijn voor het laten bezinken van een plotseling vertrek uit de politiek, maar dat geldt lang niet voor iedereen. De praktijk van de afgelopen jaren leert dat politieke ambtsdragers vaak al eerder dan na drie maanden zelf willen beginnen met zoeken naar betaalde inkomsten.

Na drie maanden is er een verplicht intakegesprek bij een re-integratiebedrijf. Samen met het re-integratiebedrijf moet een re-integratieplan worden opgesteld waarin concrete re-integratieactiviteiten zijn opgenomen. Er is gedurende de uitbetaling van de uitkering minstens elke drie maanden een evaluatie van het re-integratieplan.

De geboden begeleiding blijkt behulpzaam door het bieden van perspectief, structuur en manieren om te komen tot een herstart na het vaak plotselinge vertrek uit de politiek. Door betrokkenen wordt deze begeleiding gezien als een uiting van goed werkgeverschap omdat ze het gevoel hebben er na het aftreden niet alleen voor te staan.

Er is sprake van een succesvolle re-integratie als de hele uitkering door nieuwe inkomsten op nihil is gesteld. Voor de Appa wordt namelijk gekeken naar de hoogte van de inkomsten, niet naar het aantal gewerkte uren.

Voor alle uitkeringsgerechtigden geldt de verplichting (net als bij (overheids)werknemers) om passende arbeid te aanvaarden.

Uit het overzicht kan ook worden opgemaakt dat de hoogte van de uitkering van een individu door de jaren heen schommelingen kent. Vaak is dat vanwege beëindiging van die nieuwe inkomsten tijdens de uitkering; om wat voor reden dan ook. In dat geval "herleeft" het vangnet van de Appa-uitkering weer; zolang er uitkeringsduur resteert.

Van degenen aan wie een uitkeringsrecht is toegekend, zijn er velen die tijdens de uitkering nieuwe inkomsten zijn gaan genereren. Uit het overzicht kan worden afgeleid dat diegenen ofwel hun uitkering tot nihil hebben teruggebracht (€0,00) ofwel een soms fors lager bedrag aan uitkering hebben ontvangen.

Bijvoorbeeld, van de in totaal 102 voormalige Kamerleden die in 2018 een recht op uitkering hadden, hebben er 67 in datzelfde jaar zodanig veel nieuwe inkomsten gegenereerd dat aan hen een lagere uitkering is uitbetaald; en 11 zelfs zodanig dat de uitkering tot nihil is teruggebracht.

Evaluatie sollicitatieplicht in 2018

Zoals uit genoemd voorbeeld blijkt, kan uit het overzicht worden afgeleid dat de in 2010 ingevoerde sollicitatieplicht in de Appa en het recht op re-integratie-begeleiding hun vruchten afwerpen.

Dit is ook naar voren gekomen in de evaluatie van de Dijkstalwetgeving (over onder andere de uitvoering van genoemde sollicitatieplicht en re-integratiebegeleiding) waarover de minister van BZK op 6 juli 2018 de Tweede Kamer heeft geïnformeerd (zie <https://www.politiekeambtsdragers.nl/publicaties/kamerstukken/2018/7/10/kamerbrief-over-evaluatie-rechtspositie-politieke-ambtsdragers-dijkstalwetgeving>).

In deze evaluatie geven gewezen politieke ambtsdragers aan dat de combinatie van sollicitatieplicht en het beschikbaar stellen van re-integratievoorzieningen bijdraagt aan het zo snel mogelijk terugbrengen van het bedrag aan Appa-uitkering.

In de brief wordt geconcludeerd dat er geen ingrijpende wijzigingen nodig zijn; op een aantal punten ter verbetering en verduidelijking ten behoeve van de uitvoeringspraktijk na. Verworven ervaring in de politiek blijkt in de praktijk van de sollicitanten vaak te weinig mee te tellen. In de brief wordt een aantal acties genoemd dat de minister in gang zet om de arbeidsmarktpositie van politieke ambtsdragers te verbeteren. Intussen is de benodigde wetswijziging in de Appa op wetsniveau tot stand gebracht (zie de Wet aanpassing Appa en enkele andere wetten 2021 (Stb. 2021, 328), en is de benodigde uitwerking ervan op het niveau van een algemene maatregel van bestuur (besluit) in ambtelijke voorbereiding.

Versobering en huidige maximum uitkeringsduur

De versobering in uitkeringsduur die de laatste jaren tot stand is gebracht, komt uit de cijfers naar voren. Uit het overzicht valt af te leiden dat er weliswaar nog steeds uitkeringsgerechtigden zijn met een langere uitkeringsduur maar dat de meesten, en dus steeds meer, een uitkering hebben van uiterlijk het huidige maximum van drie jaar en twee maanden; of minder.

Degenen met een langere duur dan 3 jaar en twee maanden vallen onder het overgangsrecht, hebben een verlengde uitkering vanwege invaliditeit of hebben een voortgezette uitkering van maximaal vijf jaar tot hun pensioen. Overigens is geen nieuwe instroom meer mogelijk in dit overgangsrecht.

--.--